

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ В ПРИЧОРНОМОРЬСЬКОМУ РЕГІОНІ: НАПРЯМКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Тези присвячені транскордонному співробітництву України в Причорноморському регіоні з Румунією, Болгарією, Туреччиною, Грузією та Молдовою. Розглядаються ключові напрямки партнерства: економіка, екологія, безпека та культурний обмін. Україна розвиває морську торгівлю через порти Одеси й Чорноморська, співпрацюючи з Туреччиною та Грузією, та інтегрується в європейські транспортні коридори з Румунією і Болгарією. Енергетична співпраця охоплює транзит енергоносіїв і проєкти відновлюваної енергії. Екологічні ініціативи, зокрема в дельті Дунаю, спрямовані на збереження біорізноманіття та адаптацію до кліматичних змін. Безпекове партнерство з Туреччиною та Грузією включає морські навчання й боротьбу з регіональними загрозами. Культурні та освітні проєкти з усіма країнами регіону зміцнюють історичні зв'язки. Участь в ОЧЕС та співпраця з ЄС сприяють гармонізації стандартів. Тези підкреслюють потенціал «синьої економіки» та важливість політичної стабільності для перетворення Чорного моря на простір єднання.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, Причорномор'я, Україна, економіка, екологія, безпека, культура, транспорт, Чорне море, ЄС, НАТО, ОЧЕС, синя економіка.

Причорноморський регіон є унікальним геополітичним простором, де перетинаються інтереси Європи, Азії та Кавказу. Для України, як країни з розвиненою береговою лінією Чорного моря, транскордонне співробітництво з державами регіону – Румунією, Болгарією, Туреччиною, Грузією та Молдовою – відіграє ключову роль у забезпеченні економічного зростання, екологічної стабільності, безпеки та культурного обміну. У тезах розглянуто основні напрямки такої співпраці та її значення в сучасних умовах.

Україна активно взаємодіє з країнами, що мають прямий вихід до Чорного моря, а також із тими, що входять до ширшої зони Чорноморського басейну. Румунія та Болгарія, як члени Європейського Союзу, є важливими партнерами в економічних і екологічних проєктах, зокрема через спільні ініціативи в дельті Дунаю та програми ENI CBC «Чорноморський басейн». Туреччина виступає стратегічним союзником у питаннях морської торгівлі, енергетики та безпеки, особливо в контексті її ролі в НАТО та контролю над протоками Босфор і Дарданелли. Грузія, з якою Україна поділяє спільні виклики через російську агресію, є партнером у транспортних і безпекових проєктах. Молдова, хоча й не має прямого доступу до моря, залучена до співпраці через Дунай і регіональні екологічні ініціативи. Ці країни разом формують мережу партнерств, що дозволяє Україні зміцнювати свої позиції в регіоні.

Економічна взаємодія є одним із головних двигунів транскордонного партнерства. Україна розвиває морські торговельні шляхи через порти Одеси та Чорноморська, співпрацюючи з Туреччиною і Грузією в організації вантажоперевезень, а з Румунією та Болгарією – в інтеграції до європейських транспортних коридорів. Енергетична сфера також має значний потенціал: від транзиту енергоносіїв із Туреччиною до проєктів із відновлюваної енергетики з Румунією. Туризм, зокрема морський і культурний, об'єднує зусилля Болгарії, Туреччини та Грузії для створення спільних маршрутів, що приваблюють відвідувачів із усього світу.

Чорне море стикається з численними викликами: забрудненням, надмірним виловом риби та наслідками кліматичних змін. Україна координує зусилля з Румунією, Болгарією і Молдовою для моніторингу стану моря та впровадження екологічних стандартів у рамках програм ЄС. Спільні проєкти в дельті Дунаю з Румунією та Молдовою спрямовані на збереження біорізноманіття, тоді як із Грузією та Туреччиною обмінюються технології для адаптації до кліматичних змін. Таке співробітництво перетворює екологію на мистецтво компромісу, де країни з різними інтересами знаходять спільні рішення.

Ситуація в Чорноморському регіоні, особливо після анексії Криму Росією у 2014 році, підкреслює важливість безпекового партнерства. Україна проводить спільні морські навчання з Туреччиною в рамках НАТО, а з Грузією координує дії для стримування регіональних загроз. Обмін інформацією з Румунією, Болгарією та Туреччиною допомагає боротися з контрабандою та кіберзагрозами. Цікаво, що безпека може спиратися не лише на «жорстку силу», а й на «м'яку» – через культурні та молодіжні ініціативи, які розвивають межі конфліктів.

Причорномор'я має унікальний «культурний код», що сформувався завдяки багатовіковій взаємодії народів. Україна співпрацює з Грузією та Туреччиною в організації фестивалів і арт-проєктів, які

підкреслюють історичні зв'язки, наприклад, між козаками та кавказькими традиціями. Освітні програми з Румунією та Болгарією сприяють обміну студентами, а з Молдовою розвиваються ініціативи для підтримки етнічних громад. Цей напрямок зміцнює взаєморозуміння та створює основу для довгострокового партнерства.

Розвиток транспортної інфраструктури є важливим елементом співпраці. Україна працює з Румунією та Молдовою над транскордонними дорогами й залізницями, а з Грузією та Туреччиною – над поромними сполученнями. Цифрова інфраструктура, зокрема проекти «розумних міст» із Болгарією та Румунією, відкриває нові можливості для технологічного прогресу в прикордонних зонах.

Україна бере участь в Організації Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС), де разом із усіма країнами регіону координує економічні та соціальні проекти. Співпраця з Румунією та Болгарією як членами ЄС сприяє гармонізації стандартів і залученню європейських фондів, тоді як двосторонні угоди з Туреччиною та Грузією поглиблюють стратегічне партнерство. Інститути в цьому контексті виступають «живими організмами», які еволюціонують завдяки залученню місцевих громад і неформальних мереж.

Транскордонне співробітництво в Причорномор'ї має значний потенціал для розвитку «синьої економіки» – від підводних ферм до дронів для моніторингу моря. Однак його успіх залежить від кількох факторів: політичної стабільності, подолання наслідків російської агресії та залучення інвестицій. Україна, спираючись на партнерство з Румунією, Болгарією, Туреччиною, Грузією та Молдовою, може перетворити Чорне море на простір об'єднання, а не роз'єднання.

Причорноморське транскордонне співробітництво для України – це не лише інструмент вирішення поточних проблем, а й стратегія для майбутнього. Економіка «морських воріт», екологія як мистецтво компромісу, безпека через «м'яку силу» та культурний код регіону створюють унікальну платформу для інтеграції та розвитку. У сучасних умовах, коли регіон залишається ареною геополітичних зрушень, таке партнерство є запорукою стабільності та процвітання для України та її сусідів.

References

1. Ivanov O. P. (2020) Transkordonne spivrobitnytstvo v Chornomorskomu rehioni: ekonomichni ta ekolohichni aspekty [Cross-border cooperation in the Black Sea region: economic and environmental aspects] Kyiv: Vydavnytstvo "Naukova dumka". 245 s. [in Ukrainian].
2. Black Sea Economic Cooperation (2023). Annual Report 2023. – Istanbul: BSEC Secretariat. 120 p. – URL: <https://www.bsec-organization.org/annual-report-2023> (дата звернення: 02.04.2025).
3. Kovalenko N. V., Petrenko I. S. (2022) Ekolohichna bezpeka Chornoho moria: vyklyky ta perspektyvy spivpratsi. [Environmental security of the Black Sea: challenges and prospects for cooperation] Odesa: Odeskyyi natsionalnyi universytet. 180 s. [in Ukrainian].
4. Smith J. (2021) The Geopolitical Role of the Black Sea Region in the 21st Century. – London: Routledge. 300 p.
5. Yevropeiska komisiia (2019) Stratehiia YeS dlia Chornomorskoho rehionu. [EU Strategy for the Black Sea Region] Briussel: Publications Office of the European Union. 45 s. URL: <https://ec.europa.eu/black-sea-strategy> (data zvernennia: 02.04.2025). [in Ukrainian].
6. Pavliuk S. (2021) M. Kulturna spadshchyna Prychornomoria yak faktor transkordonnoho dialohu [Cultural heritage of the Black Sea region as a factor of cross-border dialogue] Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. № 3, (pp. 56–62) [in Ukrainian].
7. Hryhoriev D. O. (2023) "Synia ekonomika" Chornoho moria: innovatsiini pidkhody do staloho rozvytku ["Blue economy" of the Black Sea: innovative approaches to sustainable development] D. O. Hryhoriev. – Kharkiv: EkoPres, 210 s. [in Ukrainian].
8. Martyniuk L. A. (2022) Transkordonni transportni korydory Prychornomoria: vyklyky intehtratsii [Cross-border transport corridors of the Black Sea region: integration challenges] Zhurnal ekonomichnykh doslidzhen. № 4, (pp. 23–31). [in Ukrainian].
9. Popescu A. (2020) Cultural Diplomacy in the Black Sea Region: Bridging Nations through Heritage. – Bucharest: University of Bucharest Press, 150 p.
10. Orhanizatsiia Obiednanykh Natsii. (2024) Zvit pro stan morskyykh ekosystem Chornoho moria 2024. – Zheneva: UN Environment Programme, 80 s. URL: <https://www.unep.org/bucharest-convention> (data zvernennia: 02.04.2025).

DOI 10.34132/mspc2025.01.07.10

*Olena Parkhomchuk
Olena Koppel*

CROSS-BORDER COOPERATION OF UKRAINE IN THE BLACK SEA REGION: DIRECTIONS AND PROSPECTS

The article explores Ukraine's cross-border cooperation in the Black Sea region with Romania, Bulgaria, Turkey, Georgia, and Moldova, focusing on key areas: economy, ecology, security, and cultural exchange. Ukraine advances maritime trade through Odesa and Chornomorsk ports, partnering with Turkey and Georgia, while integrating into European transport corridors with Romania and Bulgaria. Energy cooperation includes energy transit and

renewable energy projects. Environmental initiatives, particularly in the Danube Delta, aim to preserve biodiversity and adapt to climate change. Security partnerships with Turkey and Georgia involve naval exercises and countering regional threats. Cultural and educational projects with all regional countries strengthen historical ties. Participation in BSEC and EU collaboration promote standard harmonization. The article highlights the potential of the “blue economy” and the importance of political stability to transform the Black Sea into a space of unity, emphasizing Ukraine’s strategic role in fostering regional stability and prosperity.

Key words: cross-border cooperation, Black Sea region, Ukraine, economy, ecology, security, culture, transport, EU, NATO, BSEC, blue economy.

Відомості про автора / Information about the Author

Олена Пархомчук, д. політ. н., професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Навчально-наукового Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка м. Київ, Україна. E-mail: parkhomchuk45@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-6261-3580>

Olena Parkhomchuk, Doctor of Political Sciences, Professor of the Department of International Relations, Educational and Scientific Institute of International Relations, Taras Shevchenko National University of Kyiv. E-mail: parkhomchuk45@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-6261-3580>

Олена Коппель, д. і. н., професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Навчально-наукового Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка м. Київ, Україна. E-mail: helenkoppel45@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-6297-5610>

Olena Koppel, Doctor of Historical Sciences, Professor of the department of international relations and foreign policy, Educational and Scientific Institute of International Relations, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine. E-mail: helenkoppel45@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0001-6297-5610>

© О. Пархомчук, О. Коппель
27.05.2025.

Стаття отримана редакцією

